

Sygn. akt VIII U 1783/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Renata Stańczak
Protokolant:	Anna Krzyszkowska

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2016 r. w Gliwicach

sprawy E. S. (S.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o wysokość emerytury

na skutek odwołania E. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 15 września 2016 r. **nr** (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu E. S. prawo do ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art. 110a Ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poczynając od dnia 1 września 2016 roku,

2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz ubezpieczonego E. S. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSR del. Renata Stańczak

Sygn. akt VIII U 1783/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 15 września 2016r. organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonemu E. S. (S.) ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art.110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ponieważ nowo ustalony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury nie przekroczył 250%.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez przeliczenie świadczenia w oparciu o art.110a w/ w ustawy, po uprzednim ustaleniu przed Sądem zarobków z lat 1954 – 1977. Ubezpieczony złożył również wniosek o zasądzenie

od organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko. Organ rentowy dodał, iż ubezpieczony przedstawił zarobki za lata 1978 – 1990 i przy przyjęciu tych zarobków oraz przy przyjęciu za lata 1968 – 1977 najniższego wynagrodzenia – z powodu braku danych, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie osiągnął 250%, lecz wyniósł 219,78%.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczony E. S. urodzony w dniu (...) od dnia 13 września 1989r. jest uprawniony do emerytury górniczej, która przyznana została decyzją z dnia 15 stycznia 1988r.

Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury organ rentowy przyjął wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z okresu od kwietnia 1989r. do marca 1990r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 392,73% i został ograniczony do 250%.

W dniu 7 września 2016r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o przeliczenie świadczenia w oparciu o art.110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS przedkładając zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu (druk Rp – 7) z dnia 26 sierpnia 2016r. z wykazanymi zarobkami ubezpieczonego za lata 1978 – 1990 zatrudnienia w KWK (...).

W rozpoznaniu tego wniosku organ rentowy wydał decyzję zaskarżoną omówioną na wstępie. Organ rentowy wyliczając wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonego na potrzeby wydania tej decyzji ustalił, iż wynosi on 219,78% z 20 najkorzystniejszych lat wybranych z całego okresu ubezpieczenia, czyli z lat 1968 – 1974 i 1978 – 1990, przy przyjęciu za lata 1968 – 1974 najniższego wynagrodzenia.

Ubezpieczony od dnia 2 grudnia 1954r. do dnia 31 marca 1990r. był zatrudniony w Kopalni (...) w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach:

- od dnia 2 grudnia 1954r. do dnia 30 kwietnia 1957r. – pomocnika ślusarza na powierzchni,
- od dnia 1 maja 1957r. do dnia 15 września 1957r. – robotnika dołowego pod ziemią,
- od dnia 16 września 1957r. do dnia 31 grudnia 1962r. – elektryka pod ziemią,
- od dnia 1 stycznia 1963r. do dnia 30 kwietnia 1963r. – elektryka na powierzchni,
- od dnia 1 maja 1963r. do dnia 14 maja 1963r. – robotnika dołowego pod ziemią,
- od dnia 15 maja 1963r. do dnia 31 lipca 1966r. – elektryka na powierzchni,
- od dnia 1 sierpnia 1966r. do dnia 15 kwietnia 1967r. – elektryka pod ziemią,
- od dnia 16 kwietnia 1967r. do dnia 31 lipca 1969r. – dozorca urządzeń elektrycznych pod ziemią,
- od dnia 1 sierpnia 1969r. do dnia 30 września 1975r. – sztygara zmianowego urządzeń elektrycznych pod ziemią,
- od dnia 1 października 1975r. do dnia 31 marca 1990r. – sztygara oddziałowego oddziału urządzeń elektrycznych pod ziemią.

Za okres tego zatrudnienia ubezpieczony przedłożył do akt organu rentowego wzmiankowane wcześniej zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 26 sierpnia 2016r. z wykazanymi zarobkami za lata 1978 – 1990. Nie zachowała się dokumentacja płacowa za wcześniejsze lata zatrudnienia ubezpieczonego w Kopalni.

Z powołanego zaświadczenia wynika, iż ubezpieczony uzyskał wynagrodzenia roczne w następujących kwotach:

- w 1978r. – 159.767,00 zł (wskaźnik wysokości – 272,44%),
- w 1979r. – 168.005,00 zł (wskaźnik wysokości – 262,82%),
- w 1980r. – 225.987,00 zł (wskaźnik wysokości – 311,79%),
- w 1981r. – 275.237,00 zł (wskaźnik wysokości – 298,30%),
- w 1982r. – 457.065,00 zł (wskaźnik wysokości – 327,48%),
- w 1983r. – 655.678,00 zł (wskaźnik wysokości – 377,48%),
- w 1984r. – 708.424,00 zł (wskaźnik wysokości – 350,61%),
- w 1985r. – 993.016,00 zł (wskaźnik wysokości – 413,65%),
- w 1986r. – 1.317.888,00 zł (wskaźnik wysokości – 455,80%),
- w 1987r. – 1.317.617,00 zł (wskaźnik wysokości – 376,24%),
- w 1988r. – 1.994.961,00 zł (wskaźnik wysokości – 313,14%),
- w 1989r. – 7.261.818,00 zł (wskaźnik wysokości – 292,69%),
- w 1990r. – 9.025.892,00 zł (wskaźnik wysokości – 73,05%),

W aktach osobowych ubezpieczonego z okresu spornego zatrudnienia na Kopalni znajdują się między innymi:

- pismo z dnia 30 grudnia 1971r., z którego wynika, że z dniem 1 stycznia 1972r. ubezpieczony uzyskał wynagrodzenie w wysokości 3.200 zł miesięcznie,
- zaświadczenie z dnia 31 lipca 1973r., z którego wynika, że z dniem 1 sierpnia 1973r. płaca podstawowa ubezpieczonego wzrosła do kwoty 3.300 zł miesięcznie,
- pismo z dnia 1 stycznia 1975r., z którego wynika, że płaca zasadnicza wzrosła do kwoty 4.000 zł plus dodatek funkcyjny w kwocie 800 zł,
- pismo z dnia 30 września 1975r., z którego wynika, że płaca zasadnicza wzrosła do wysokości 5.000 zł miesięcznie plus dodatek funkcyjny 800 zł od dnia 1 października 1975r.,
- pismo z dnia 1 listopada 1976r., z którego wynika, że wynagrodzenie zasadnicze pozostaje bez zmian, a dodatek funkcyjny wzrasta do kwoty 1.250 zł miesięcznie,
- pismo z dnia 31 grudnia 1976r., z którego wynika, że z dniem 1 stycznia 1977r. dodatek funkcyjny wzrasta do kwoty 1.500 zł.

Z kartoteki personalnej znajdującej się w aktach osobowych ubezpieczonego wynika, iż zawarł on związek małżeński w dniu 12 września 1964r.

Na podstawie tej dokumentacji można wyliczyć wynagrodzenia roczne ubezpieczonego z lat 1972 – 1977 uwzględniając wynagrodzenia zasadnicze, dodatek funkcyjny, a także dodatkowe wynagrodzenie z Karty Górnika oraz deputat węglowy.

Sądowi znane jest z urzędu, iż pracownikowi zatrudnionemu na kopalni przysługiwało dodatkowe wynagrodzenie z Karty Górnika w wysokości co najmniej 20% ustalonego wynagrodzenia, przy posiadaniu co najmniej 10 letniego stażu pracy oraz deputat węglowy w pełnej wysokości 8 ton, przysługujący w tej wysokości pracownikowi po zawarciu związku małżeńskiego.

Wynagrodzenia te wyniosły:

- w 1972r. – kwotę 50.480 zł, to jest 3.200 zł x 12 miesięcy = 38.400 zł plus deputat węglowy 4.400 zł (8 ton x 550 zł) i plus 7.680 zł wynagrodzenie z Karty Górnika (20% z 38.400 zł; wskaźnik wysokości 167,66 % (średnia krajowa 30.108 zł),

- w 1973r. – kwotę 51.080 zł, to jest 3.200 zł x 7 miesięcy plus 3.300 zł x 5 miesięcy = 38.900 zł plus 4.400 zł deputat węglowy plus 7.780 zł wynagrodzenie z Karty Górnika (20% z 38.900 zł); wskaźnik wysokości 152,13% (średnia krajowa 33.576 zł),

- w 1974r. – kwotę 51.920 zł, to jest 3.300 zł x 12 miesięcy = 39.600 zł plus deputat węglowy 4.400 zł plus wynagrodzenie z Karty Górnika 7.920 zł (20% z 39.600 zł); wskaźnik wysokości 135,84% (średnia krajowa 38.220 zł),

- w 1975r. – kwotę 77.120 zł, to jest 4.800 zł (wynagrodzenie zasadnicze i dodatek specjalny) x 9 miesięcy plus 5.800 zł (wynagrodzenie zasadnicze i dodatek specjalny) x 3 miesiące = 60.600 zł plus deputat węglowy 4.400 zł plus wynagrodzenie z Karty Górnika 12.120 zł (20% z 6.600 zł); wskaźnik wysokości 164,23% (średnia krajowa 46.956 zł),

- w 1976r. – kwotę 89.000 zł, to jest 5.800 zł (wynagrodzenie zasadnicze i dodatek funkcyjny 800 zł) x 10 miesięcy plus 6.250 zł (wynagrodzenie zasadnicze plus dodatek funkcyjny 1.250 zł) x 2 miesiące = 70.500 zł plus deputat węglowy 4.400 zł plus wynagrodzenie z Karty Górnika 14.100 zł (20% z 70.500 zł); wskaźnik wysokości 173,25% (średnia krajowa 51.372 zł),

- w 1977r. – kwotę 98.000 zł, to jest 6.500 zł (wynagrodzenie zasadnicze i dodatek funkcyjny w kwocie 1.500 zł) x 12 miesięcy = 78.000 zł plus deputat węglowy 4.400 zł plus wynagrodzenie z Karty Górnika 15.600 zł (20% z 78.000 zł), wskaźnik wysokości 177,69% (średnia krajowa 55.152 zł).

Przy przyjęciu wynagrodzeń wykazanych w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 26 sierpnia 2016r., to jest lat 1978 - 1989 oraz wyżej wyliczonych wynagrodzeń z lat 1972 – 1977, a także przy przyjęciu za dwa lata wynagrodzeń „ o ” wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyliczony z tych 20 wybranych lat wynosi 251,16%. Przy przyjęciu w miejsce wynagrodzeń „ o ” najniższych wynagrodzeń za lata: 1971r. w kwocie 12.000 zł (wskaźnik wysokości 42,41 %) i 1968r. – 10.200 zł (wskaźnik wysokości 40,36 %) wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósłby 255,30 %.

Powyższe Sąd ustalił na podstawie dokumentacji akt organu rentowego, akt osobowych ubezpieczonego dotyczących jego zatrudnienia w KWK (...), jako okoliczności bezsporne, bo jednoznacznie wynikające z tych dowodów i nie kwestionowane przez strony.

Sąd oddalił wniosek ubezpieczonego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu rent i emerytur uznając, iż zgromadzony materiał dowodowy w sprawie jest wystarczający do jej stanowczego rozstrzygnięcia.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego E. S. zasługuje na uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie kwestia sporna sprowadzała się do ustalenia, czy ubezpieczony spełnia warunki do przeliczenia emerytury górniczej na podstawie art.110a ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2016r., poz.887). Ubezpieczony domagał się takiego przeliczenia

z uwzględnieniem zarobków z 20 wybranych lat z okresu zatrudnienia w KWK (...) wykazanych w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 26 sierpnia 2016r. i wcześniejszych, po ich uprzednim ustaleniu przed Sądem.

Zgodnie z powołanym przepisem wysokość emerytury oblicza się ponownie od podstawy wymiaru ustalonej w sposób określony w art.15, z uwzględnieniem art.110 ust.3, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie prawa polskiego przypadającą w całości lub w części po przyznaniu świadczenia:

- z kolejnych 10 lat kalendarzowych przypadających w ostatnich 20 latach kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o ponowne ustalenie emerytury od przeliczonej podstawy,

- dowolnie wybranych przez emeryta 20 lat kalendarzowych, w których podlegał ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia o ponowne ustalenie wysokości emerytury, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru przed zastosowaniem ograniczenia, o którym mowa w art.15 ust.5, jest wyższy niż 250%.

Ustalenie wysokości emerytury w sposób wskazany powyżej może nastąpić tylko raz.

Szczegółowe zasady postępowania w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe określa rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11.10.2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011r. nr 237, poz. 1412). Rozporządzenie to w § 21 pkt 1 przewiduje, iż środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia.

Powyższy przepis zakłada istnienie optymalnych warunków, tj. wymaga, by zachowała się dokumentacja płacowa pracodawcy. Natomiast w sytuacji, gdy nie zachowała się stosowna dokumentacja płacowa, wysokość zarobków może być ustalona na podstawie dokumentacji zastępczej z akt osobowych pracownika (np. umów o pracę, angaży, wpisów w legitymacji ubezpieczeniowej oraz innych pism dotyczących zatrudnienia, które zawierają informacje o wynagrodzeniu), a także zeznań świadków.

Trzeba jednak wskazać, że w postępowaniu sądowym nie obowiązują ograniczenia, co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określone w § 21 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11.10.2011r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe. Wysokość zarobków, której pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 k.p.c.), który w postępowaniu przed sądem może być udowodniany wszelkimi środkami dowodowymi (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997r., sygn. akt II UKN 186/97, OSNP 1998/11/342, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2006r., sygn. akt I UK 115/06, OSNP 2007/17-18/257).

Ponadto, w sytuacji, gdy fakt zatrudnienia odwołującego jest niewątpliwy, dopuszczalne jest ustalenie wysokości wynagrodzenia na podstawie dowodów pośrednich (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19.01.1994r., III AUr 494/93, PS-wkł 1994/6/18).

Jak wyżej wykazano Sąd nie wiąże ograniczenia dowodowe, takie jak w postępowaniu przed organem rentowym i Sąd może ustalać wysokość wynagrodzenia na podstawie dowodów pośrednich. Kluczową jednak kwestią jest, że muszą jednak w rzeczywistości istnieć takie dowody jak choćby szcztkowa dokumentacja osobowa, w oparciu o którą można by potwierdzić takie dowody pośrednie, jakimi mogą być zeznania świadków, czy też zapisy w ich dokumentacji emerytalnej.

Nie można wysokości zarobków, stanowiących podstawę do wyliczenia składek na ubezpieczenie społeczne ustalać w sposób hipotetyczny, oparty jedynie

na domniemaniu. Przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych są bowiem normami bezwzględnie obowiązującymi i nie zawierają unormowań pozwalających na ustalenie wysokości wynagrodzenia w sposób przybliżony lub prawdopodobny. Przy obliczaniu wysokości podstawy emerytury, bierze się zatem pod uwagę dokładnie ustaloną wartość - wysokość uzyskiwanego w określonym czasie wynagrodzenia. Tym samym, w sprawie o ustalenie podstawy wymiaru składki, należy dokładnie określić wysokość wszystkich składników wynagrodzenia, które mają być uwzględnione – wyrok Sądu Apelacyjnego w P. z dnia 22.09.2015r. III AUa 370/14 (LEX nr 1927664).

W przypadku braku dokumentacji płacowej istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w jego aktach osobowych, tj. umowy o pracę czy angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia. W takim jednak wypadku uwzględnić można tylko takie składniki, które są pewne, stałe, wypłacane były w danym okresie i w określonej wysokości. Wysokości wynagrodzenia lub danego składnika wynagrodzenia nie można zatem ustalać w sposób przybliżony, ale pewny, na podstawie konkretnego dokumentu bądź jego kopii, który zachował się w dokumentacji osobowej ubezpieczonego – wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 3 czerwca 2015r. III AUa 535/14 (LEX nr 1781979).

Odnosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznania niniejszej sprawy należy zauważyć, iż odnośnie spornych lat zatrudnienia ubezpieczonego w KWK (...) 1954 - 1977 nie zachowała się dokumentacja płacowa. Zachowały się natomiast pełne akta osobowe ubezpieczonego, a w nich opisane wcześniej pisma z lat 1971 – 1976, z których wynikają kwoty wynagrodzenia zasadniczego ubezpieczonego za lata 1972 – 1977 oraz kwoty dodatków funkcyjnych, a także okresy za jakie dodatek taki w określonej wysokości przysługiwał. Na podstawie tych dokumentów można odtworzyć wynagrodzenia ubezpieczonego za lata 1972 – 1977 uwzględniając wynagrodzenie zasadnicze, dodatek funkcyjny, a także – co wcześniej wskazano - wynagrodzenie z Karty Górnika w wysokości 20% ustalonego wynagrodzenia, gdy wynagrodzenie co najmniej w tej wysokości należało się pracownikom przy posiadaniu 10 letniego stażu pracy oraz deputat węglowy w pełnej wysokości 8 ton, przysługujący w tej wysokości pracownikowi po zawarciu związku małżeńskiego – co znane jest Sądowi z urzędu.

Wyliczone przy zastosowaniu tych zasad wynagrodzenia roczne ubezpieczonego za lata 1972 – 1977 wyniosły kolejno: w 1972r. – 50.480 zł (wskaźnik wysokości 167,66 %), w 1973r. – 51.080 zł (wskaźnik wysokości 152,13%), w 1974r. – 51.920 zł (wskaźnik wysokości 135,84 %), w 1975r. – 77.120 zł (wskaźnik wysokości 164,23%), w 1976r. – 89.000 zł (wskaźnik wysokości 173,25%), w 1977r. - 98.000 zł (wskaźnik wysokości 177,69%).

Przy przyjęciu w/w wynagrodzeń oraz dalszych wykazanych w zaświadczeniu o zatrudnieniu i wynagrodzeniu z dnia 26 sierpnia 2016r. z lat 1978 – 1989, a także przy przyjęciu za dwa lata wynagrodzeń „ o ” wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyliczony z tych 20 wybranych lat wynosi 251,16%. Przy przyjęciu w miejsce wynagrodzeń „ o ” najniższych wynagrodzeń za lata: 1971r. w kwocie 12.000 zł (wskaźnik wysokości 42,41 %) i 1968r. – 10.200 zł (wskaźnik wysokości 40,36 %) wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósłby 255,30 %.

Zatem nowo ustalony wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury górniczej ubezpieczonego przekracza 250%, co uzasadnia ponowne ustalenie wysokości jego świadczenia na podstawie art.110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Na marginesie zaznaczyć należy, iż zdaniem Sądu ubezpieczony w powyższych latach spornych uzyskiwał znacznie wyższe wynagrodzenie, aniżeli te ustalone przez Sąd, na co wskazują chociażby wysokości wynagrodzeń wykazane w latach następnych od 1978r. w zaświadczeniu Rp – 7, które w sposób istotny przekraczają wskaźnik 250%.

Zajmując takie stanowisko Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w pkt 1 wyroku zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonemu prawo do ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art.110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS poczynając od dnia 1 września 2016r., to jest od miesiąca zgłoszenia wniosku (art.133 ust.1 pkt 1 powołanej ustawy).

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. w związku z art.99 k.p.c. i w związku z §9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015r., poz.1804).

(-)SSR del. Renata Stańczak